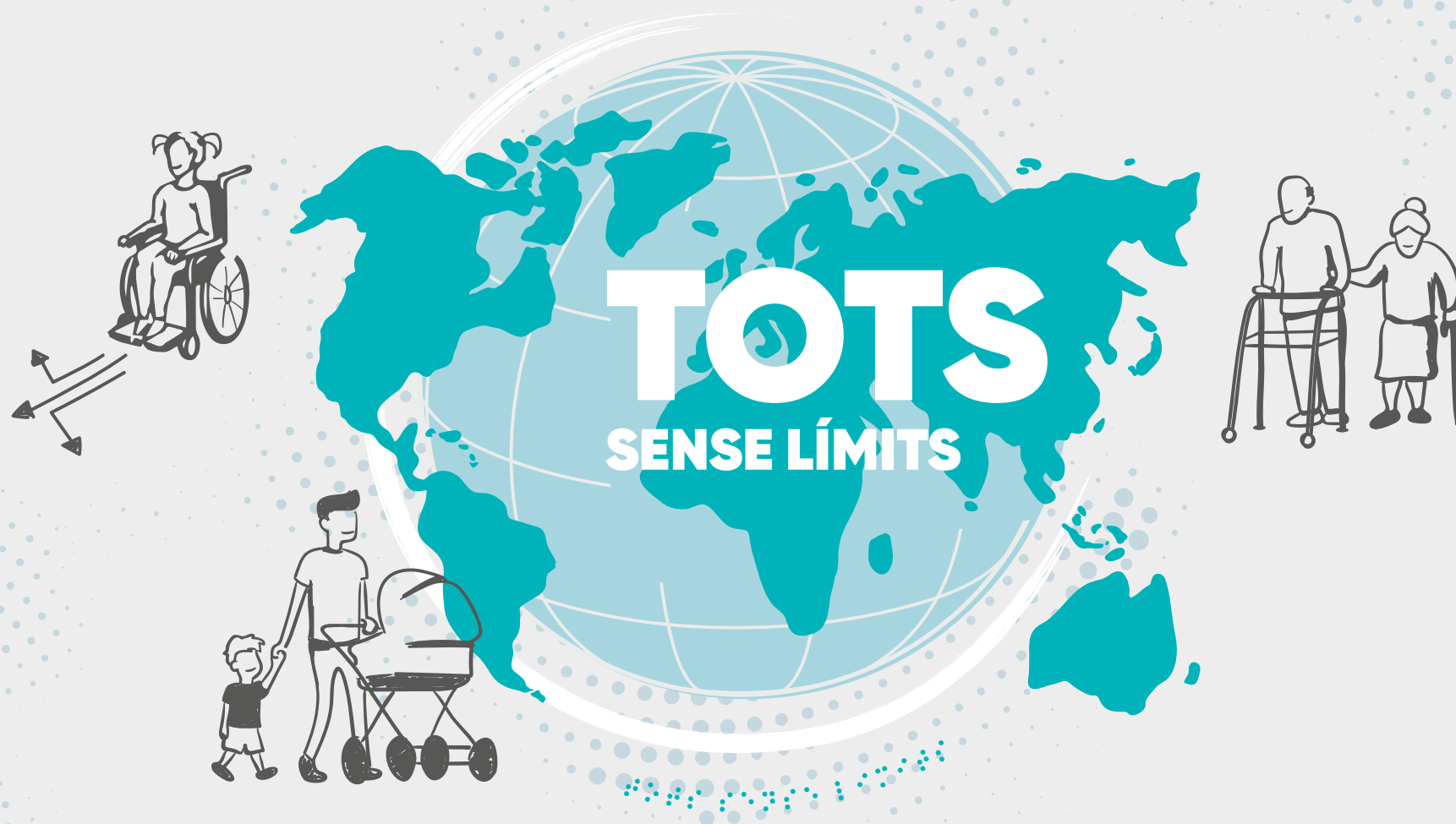

Manual de bones pràctiques en accessibilitat universal

www.accessibilitat.ad

Govern d'Andorra

Promotor: Govern d'Andorra
Ministeri d'Ordenament Territorial

Àrea d'Urbanisme
Carrer Prat de la Creu, 62-64
AD500 Andorra la Vella
Principat d'Andorra

Redacció del manual:
ARTEKS SL_Gerard Veciana
Març 2018
Carrer Valira, 2, 1r 2a
AD500 Andorra la Vella
Principat d'Andorra

Disseny i maquetació:
9mk - Nou Marketing
Gener 2019
Av. Sant Antoni 93, Ed. Cabanota, baixos
AD400 - La Massana,
Principat d'Andorra

Dipòsit legal: AND.20-2019
ISBN: 978-99920-0-874-4

IMPULSEM LES BONES PRÀCTIQUES EN ACCESSIBILITAT UNIVERSAL

**PER ATENDRE TOTES LES
DIVERSITATS FUNCIONALS**

NOTA:

Aquest document va dirigit a tota la població, principalment, al sector de l'edificació d'iniciativa privada, de manera que queden exclosos de l'explicació els àmbits dels espais públics, els transports i l'entorn natural.

És una eina de sensibilització i formació que ofereix unes directrius i unes idees bàsiques a tenir en compte a l'hora de dissenyar espais que puguin ser accessibles i utilitzables per tothom, per intentar eliminar així al màxim les segregacions i divisions en la societat.

Amb l'objectiu que el contingut d'aquest document es pugui difondre a tots els ciutadans, s'ha elaborat en format accessible, mitjançant la lectura fàcil.

INTRODUCCIÓ

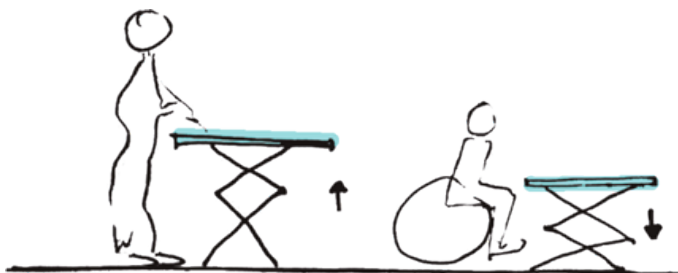
Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), el 15% de la població mundial pateix algun tipus de discapacitat i un 25% pateix alguna limitació en l'ús de l'entorn físic, la qual cosa suposa el 40% de la població mundial. En algun moment de la nostra vida podem patir algun tipus de limitació en l'ús de l'entorn físic, ja sigui per malalties, per accidents o pel propi envelliment. L'ACCESSIBILITAT UNIVERSAL té com a objectiu aconseguir ESPAIS INCLUSIUS on no es discrimini ningú, a fi que tothom pugui participar en la societat amb IGUALTAT D'OPORTUNITATS.

A més, seguint les directrius i els valors de l'Agenda 2030 adoptada al 2015 per les Nacions Unides, Andorra s'ha compromès de manera ferma a assolir els Objectius de Desenvolupament Sostenible a través de polítiques concretes i inclusives. Aquest document s'inscriu en la línia de les accions dutes a terme per implementar l'Agenda 2030, en particular el seu Objectiu número 11: aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilients i sostenibles.

DISSENY UNIVERSAL

QUINS SÓN ELS 7 PRINCIPIS DEL DISSENY UNIVERSAL?

01 Ús equitatiu

El disseny ha de ser útil i vendible a persones amb diverses capacitats.

02 Informació perceptible

La informació s'ha de transmetre sense saber les condicions o capacitats de l'usuari.

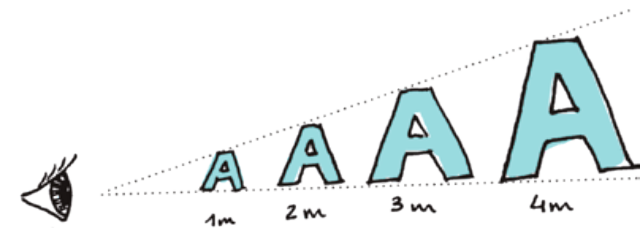
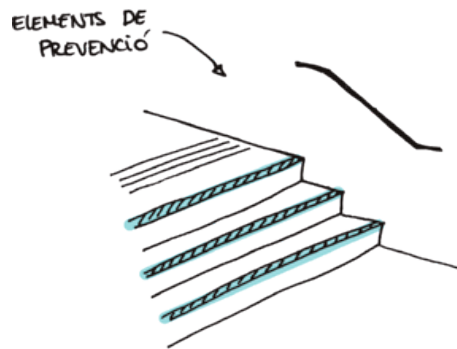
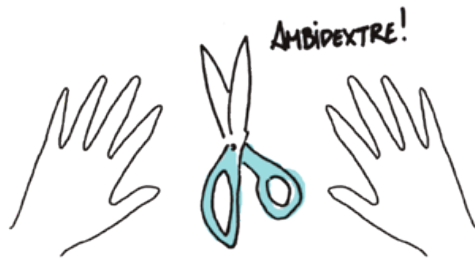
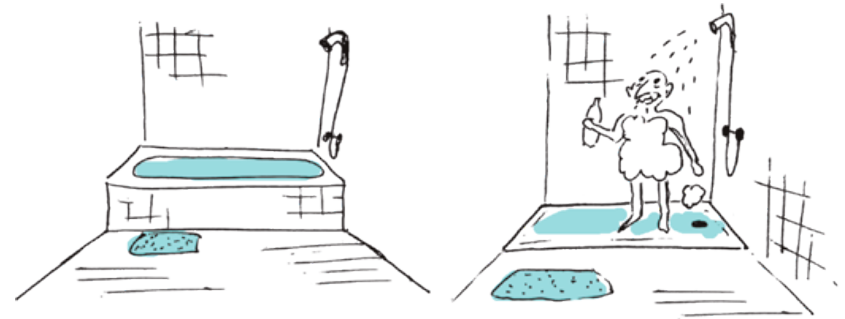

03 Ús simple i intuïtiu

L'ús ha de ser fàcil d'entendre, independentment de l'experiència, els coneixements, les habilitats o el nivell de concentració de l'usuari.

04 Mínim esforç físic

El disseny pot ser utilitzat còmodament sense necessitat d'esforços físics.

05 Ús flexible

El disseny s'acomoda a un ampli rang de preferències i habilitats individuals.

06 Tolerància a l'error

El disseny minimitza riscos i conseqüències adverses d'accions involuntàries o accidentals.

07 Mida d'aproximació i ús adequada

La mida i l'espai han de ser adequats per a la llegibilitat, l'apropament, la manipulació i l'ús, independentment de la mida corporal i l'agudesa visual de la persona.

GRAU D'ACCESSIBILITAT

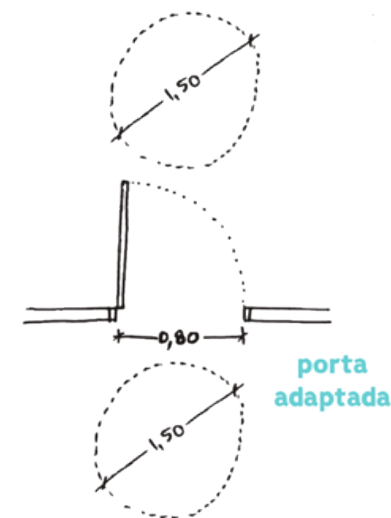
L'entorn es classifica, segons el grau d'accessibilitat, en adaptable, practicable o transformable. Les mides preses per aconseguir aquests graus miraran de garantir una igualtat i qualitat de vida dels usuaris amb independència de les discapacitats o impediments que puguin patir.

QUINES SÓN LES DIFERÈNCIES?

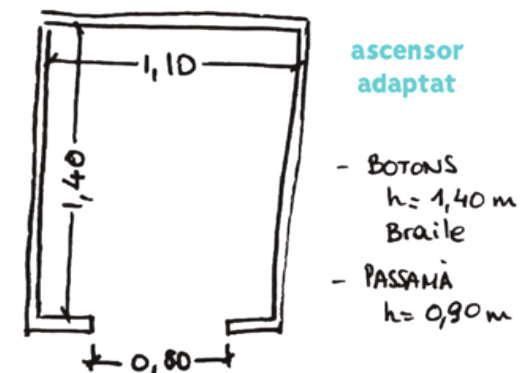
Adaptat: entorn que permet la completa utilització dels espais, les instal·lacions i els serveis a tothom, incloses les persones amb mobilitat reduïda.

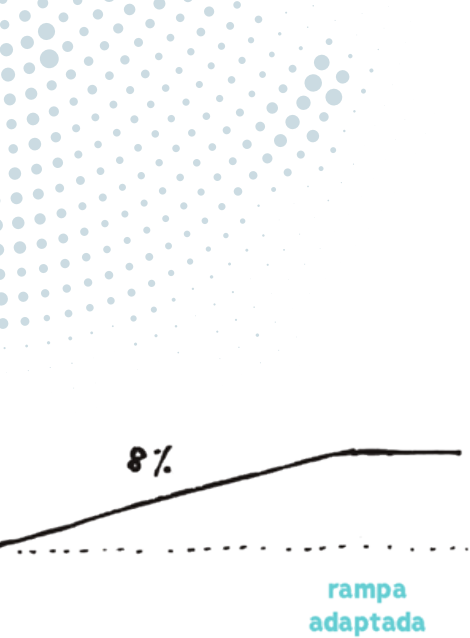
Practicable: entorn en què els espais, les instal·lacions i els serveis, malgrat no reunir tots els paràmetres tècnics de l'entorn adaptat, poden ser utilitzats per les persones amb mobilitat reduïda.

Transformable: entorn que té les possibilitats tècniques, físiques i espacials adequades per sotmetre's fàcilment a una actuació per fer-lo adaptat o practicable.

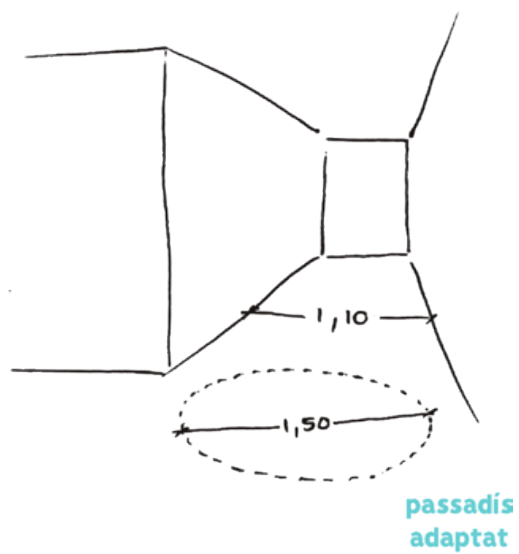

GRAU ADAPTAT

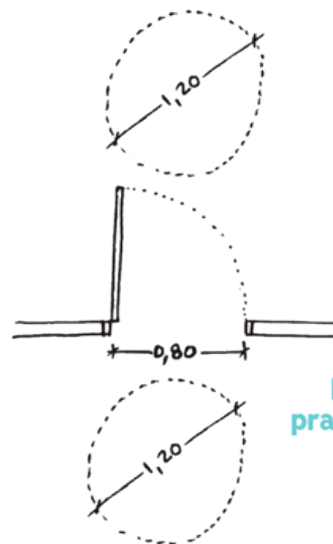

rampa adaptada

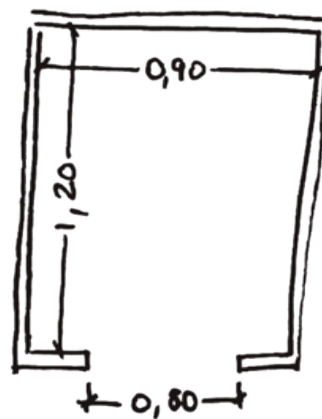

passadis adaptat

GRAU PRACTICABLE

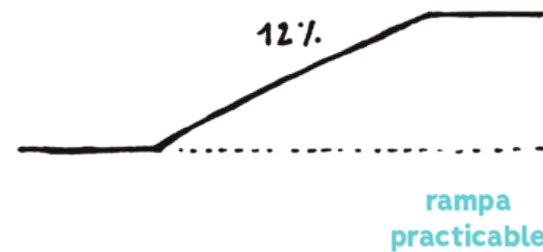

porta practicable

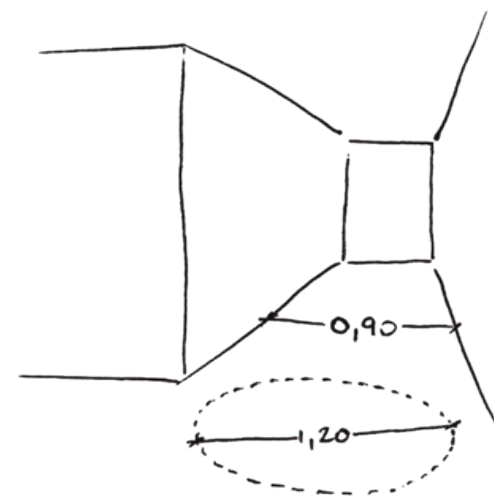

ascensor practicable

- BOTONS
h = 1,40 m
Braille
- PASSAMÀ
h = 0,90 m
- mínim 1,20 m²

rampa practicable

passadis practicable

COM S'HA ARRIBAT FINS AQUÍ?

1948

ONU
DECLARACIÓ DELS DRETS HUMANS

Es redacten 30 articles que recullen els drets humans considerats bàsics.

1975

ONU
DECLARACIÓ DELS DRETS DELS IMPEDITS

Es redacten 13 articles específics pels drets dels impedits.

1993

AND
CONSTITUCIÓ D'ANDORRA

1995

AND
LLEI D'ACCESSIBILITAT I REGLAMENT D'ACCESSIBILITAT

Assegurar el dret a no ser discriminat i garantir l'accés a l'entorn i a tots els àmbits de la vida de tothom.

1999

CONSELL EUROPEU CARTA DELS DRETS FONAMENTALS

Es decideix per primer cop formalitzar un únic document que reculli tots els drets que fins ara quedaven repartits en diferents instruments legislatius.

2002

AND
LLEI DE GARANTIA DELS DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

1971

ONU
DECLARACIÓ DELS DRETS DEL RETARDAT MENTAL

Es redacten 7 articles específics pels drets dels discapacitats mentals.

1989

ONU
CONVENCIÓ DELS DRETS DEL NEN

Es reuneixen en un sol text els drets civils, polítics, socials, econòmics i culturals dels infants.

1994

ONU
RESOLUCIÓ PER LA PLENA INTEGRACIÓ EN LA SOCIETAT DELS DISCAPACITATS

Programa d'acció mundial permanent per la integració de les persones amb discapacitats.

1997

PRINCIPIS DEL DISSENY UNIVERSAL

Principis per al disseny de productes i entorns per a tothom, sense adaptacions o necessitat d'un disseny específic.

2000

ONU
OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT DEL MIL·LENNI:

Informe sobre la incorporació de la discapacitat en les polítiques, processos i mecanismes dels ODM: "Desenvolupament per a Tots"

2006

ONU
**CONVENI DRETS DE
LES PERSONES AMB
DISCAPACITAT I
PROTOCOL OPCIONAL**

Reconeix els drets de les persones amb discapacitats i els governs signants es comprometen a fer-los valdre.

2007

**CONSELL D'EUROPA
CARTA DELS DRETS
FONAMENTALS DE LA
UNIÓ EUROPEA**

Aquest document recull 54 articles sobre drets fonamentals: dignitat, llibertat, solidaritat, ciutadania i justícia, i el seu àmbit d'aplicació.

2008

ONU
**62/127 PER
L'APLICACIÓ DEL
PROGRAMA D'ACCIÓ
MUNDIAL PER ALS
DISCAPACITATS**

Objectius de desenvolupament del mil·lenni per a les persones amb discapacitat.

2013

AND
**ANDORRA RATIFICA
EL CONVENI I EL
PROTOCOL PELS
DRETS DE LES
PERSONES AMB
DISCAPACITATS**

2015

ONU
**AGENDA 2030 PER AL
DESENVOLUPAMENT
SOSTENIBLE I ELS
SEUS 17 OBJECTIUS DE
DESENVOLUPAMENT
SOSTENIBLE**

2018

AND
**TEXT REFÓS DE LA
LLEI D'ACCESSIBILITAT
DE 1995, MODIFICADA
PER LA LLEI 27/2017**

2007

AND
**ANDORRA SIGNA EL
CONVENI I EL
PROTOCOL PELS
DRETS DE PERSONES
DISCAPACITADES**

2010

**ESTRATÈGIA EUROPEA
SOBRE DISCAPACITATS
2010-2020**

Compromís amb una previsió de 10 anys per una Europa sense barreres.

2014

AND
**LLEI 6/2014 DE
SERVEIS SOCIALS I
SOCIOSANITARIS**

2017

AND
**LLEI 27/2017 DE
MESURES PER A
L'APLICACIÓ DEL
CONVENI RELATIU ALS
DRETS DE LES
PERSONES AMB
DISCAPACITAT**

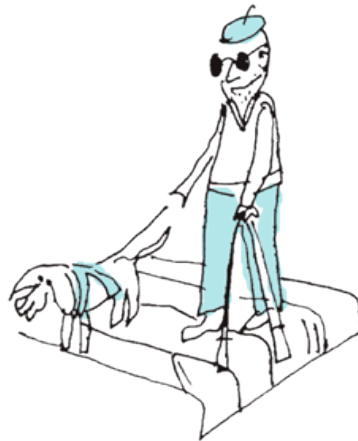
DISCAPACITATS FUNCIONALS QUINES SÓN?

Discapacitats intel·lectuals i mentals:

Persones amb disfuncions que redueixen la seva capacitat de raonament o aprenentatge (dislèxia, afàgia, retard mental, autisme, psicosi infantil, paràlisi cerebral, etc.)

Discapacitats auditives:

- Limitacions per comunicar-se
- Audició reduïda, sordesa, hipoacúsia, sordmudesa

Discapacitats visuals:

- Poc cromatisme o fotofòbia
- Poca agudeses o fatiga visuals
- Ceguesa (usuaris de gos pigall)

Desconeixement de la llengua:

- Turisme
- Immigració

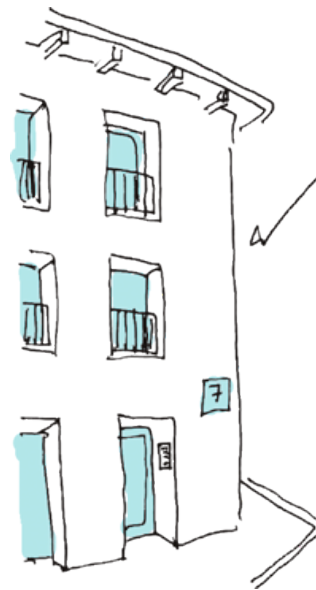
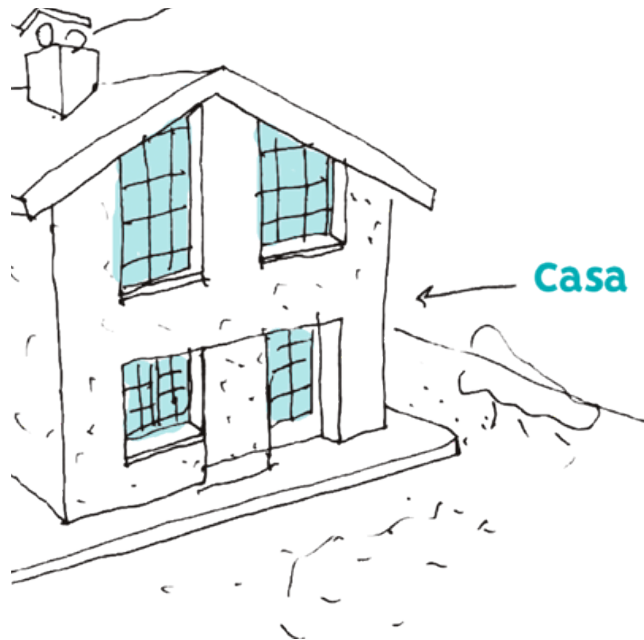
DISCAPACITATS FÍSQUES

QUINES SÓN?

- Dones embarassades
- Problemes per mantenir l'equilibri
- Persones fatigades, malaltes o d'edat avançada
- Obligació d'utilitzar un braç o una mà no dominants
- Talla reduïda o gran volum corporal
- Infants amb cotxet
- Trasllat de càrregues pesades
- Portament d'infants a coll
- Mobilitat reduïda
- Persones en cadira de rodes

ON PODEM INCIDIR?

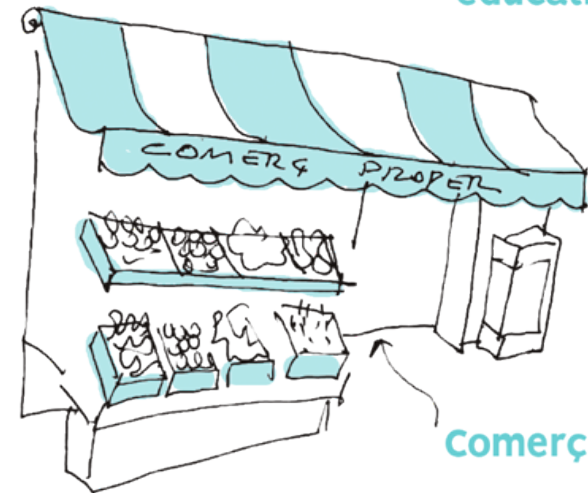
Grans superfícies

Bloc de pisos

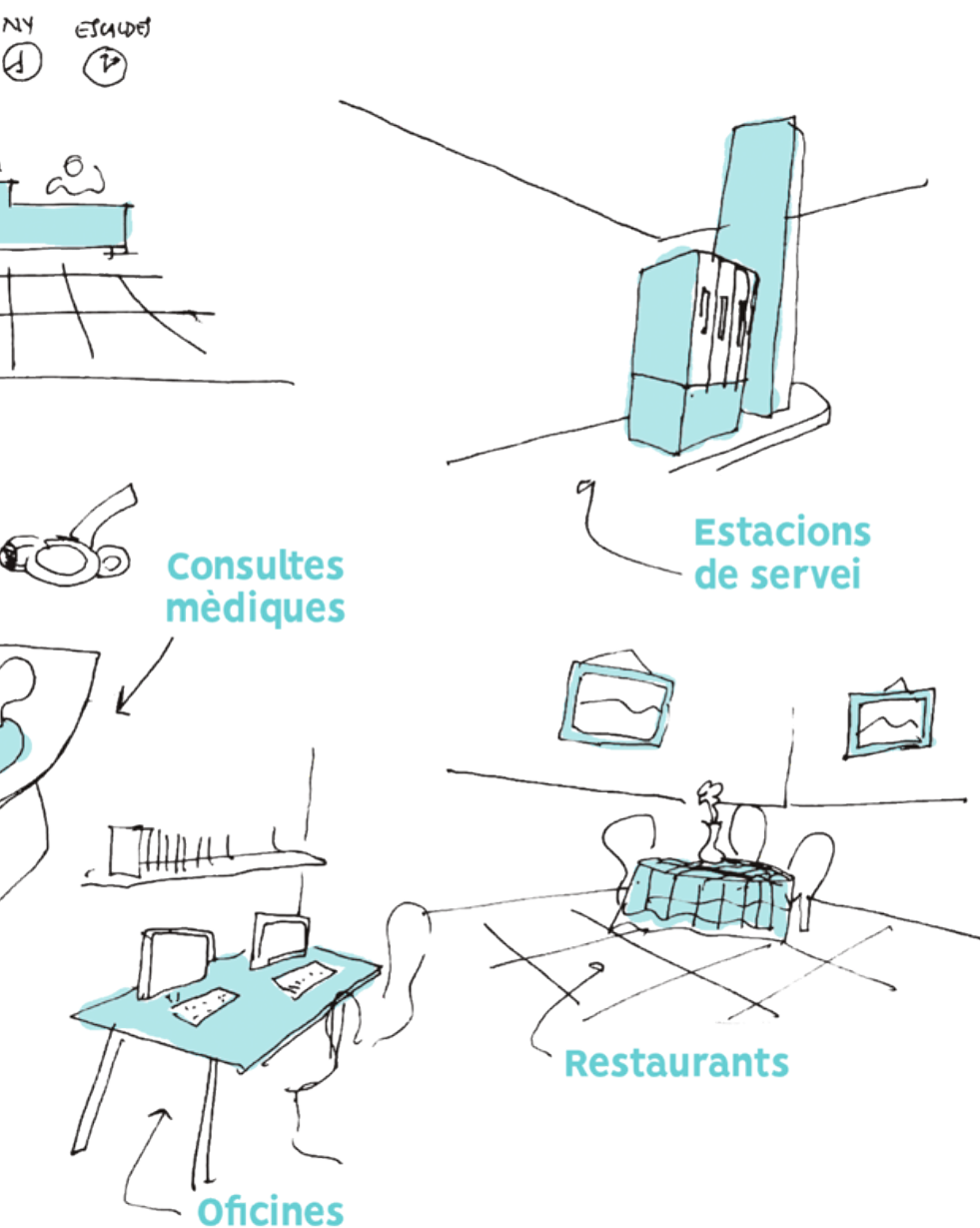

Centres educatius

Hotels

01 LLAR

>

02 BLOCS DE PISOS

>

03 HOTELS

>

04 GRANS SUPERFÍCIES

>

05 PETIT COMERÇ

>

06 RESTAURANTS

>

07 OFICINES

>

08 CONSULTES MÈDIQUES

>

09 CENTRES EDUCATIU

>

10 ESTACIONS DE SERVEI

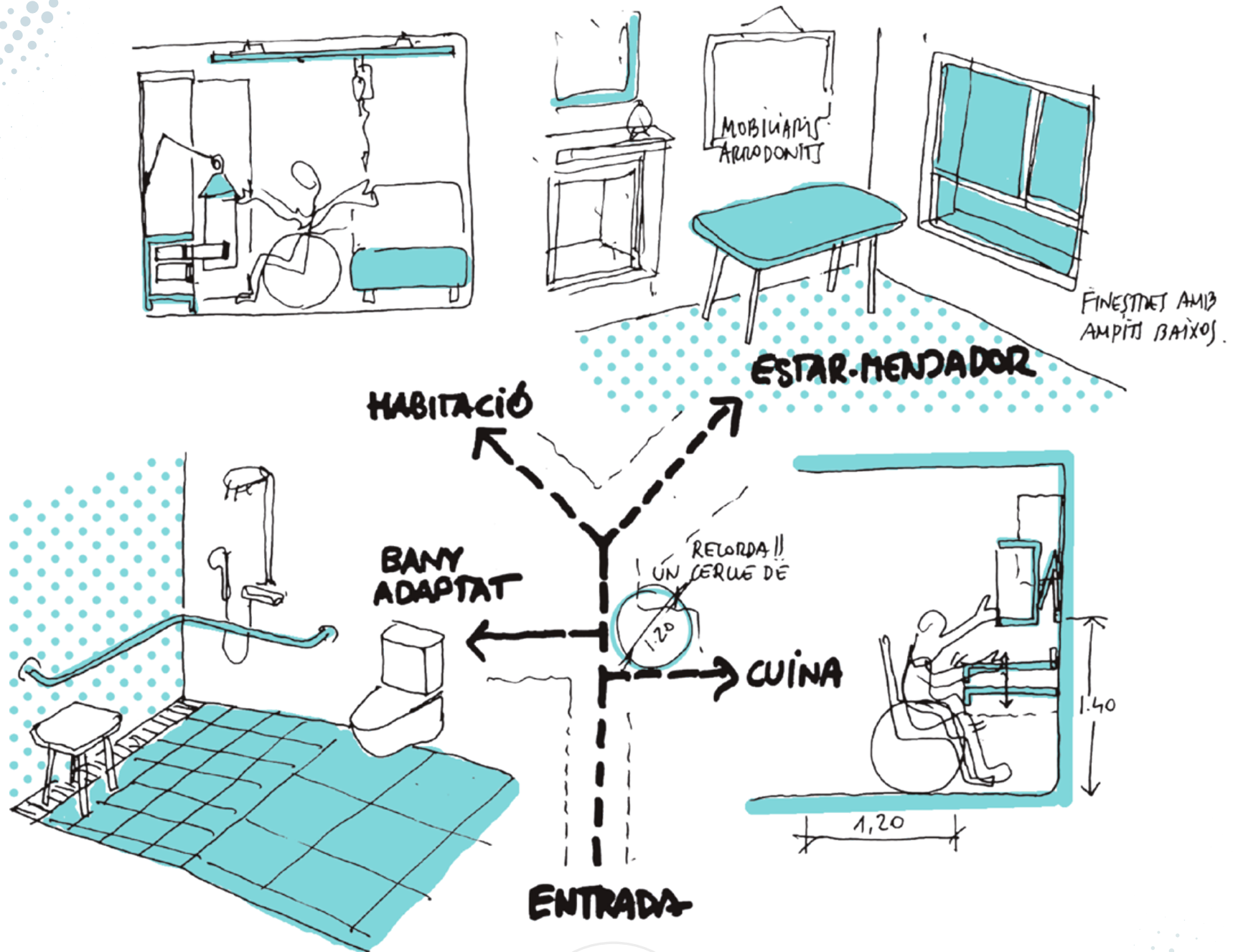
>

01

LLAR

Al llarg de la nostra vida podem necessitar puntualment –per una lesió– o permanentment –per motius de malaltia o envelliment– que l'entorn domèstic estigui adaptat. És important que almenys hi hagi un recorregut adaptat entre les peces bàsiques de la llar (cuina, bany, habitació i sala d'estar).

- Cal preveure un recorregut adaptat entre els espais principals de la llar: cuina, bany i una de les habitacions.
- Aquest recorregut ha d'estar lliure d'obstacles i ha de tenir, com a mínim, les mides següents: portes de 0,80 m, passadissos d'1,10 m i espais de maniobra d'1,20 m.
- Bany adaptat: materials no lliscants ni llueus, agafadors al vàter i la dutxa, contrastos entre els equips higiènics i les parets.
- Cal preveure la instal·lació de guies de sostre per a grues mòbils tant al bany com a l'habitació per facilitar les transferències.
- L'habitació ha de disposar d'un espai d'aproximació al llit i a l'armari d'1,20–1,50 m.
- Tots els objectes, polsadors i armaris han d'estar per sota d'1,40 m.
- L'equipament de la cuina ha de ser baix (màxim 1,40 m), amb el taulell de cuina mòbil, si pot ser.

02

BLOCS DE PISOS

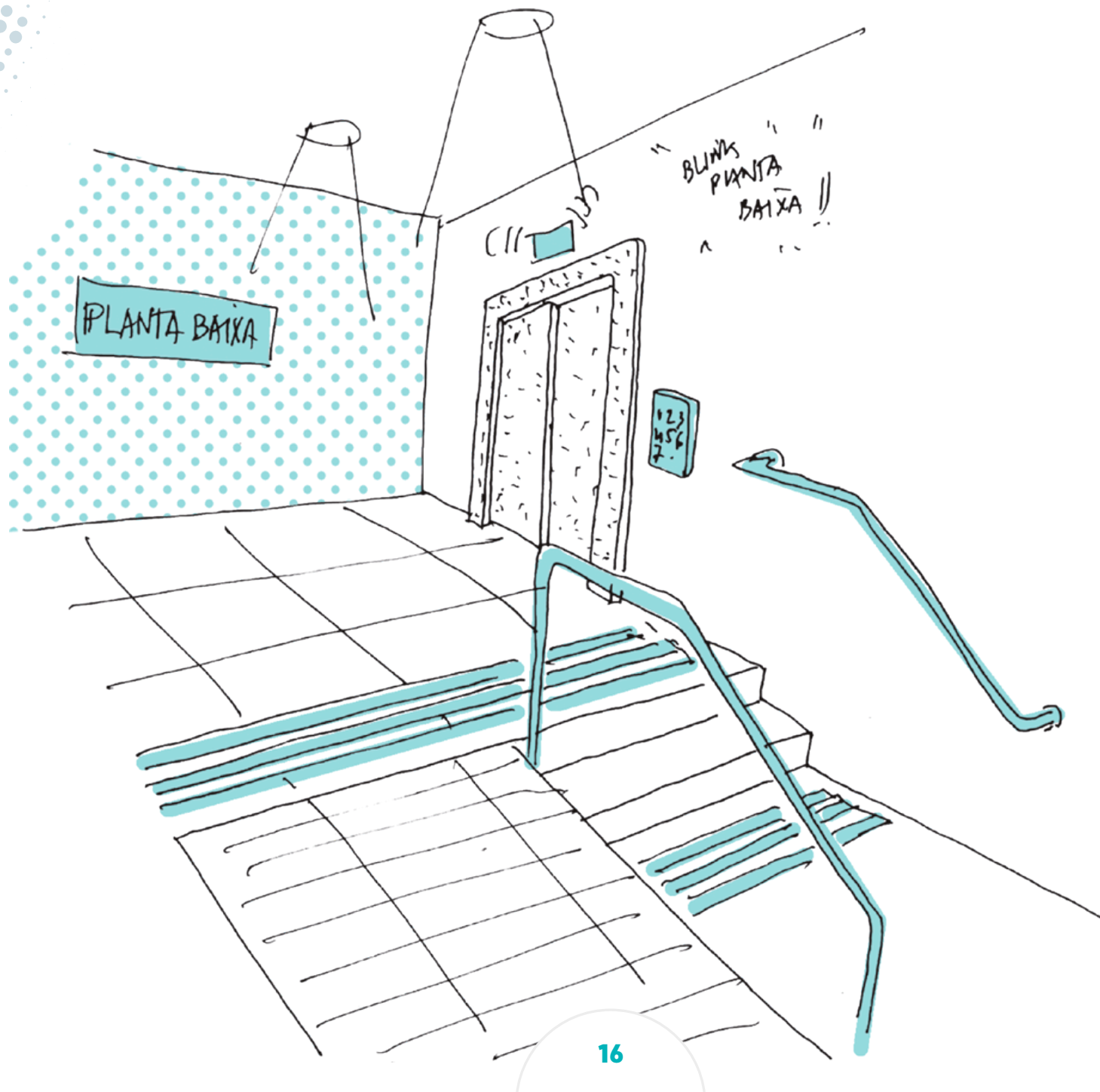
Dirigit a una comunitat de propietaris o a propietaris de pisos de lloguer. També als apartaments turístics integrats en edificis plurifamiliars d'habitatges.

- Accés i recorregut adaptats fins als habitatges.
- Estora encastada al paviment per evitar ensopegar-hi.
- Revisar el pas de l'aparcament a les zones comunes; sovint els gruixos de paviment generen petits graons o discontinuïtats.

- Accés a nivell fins als ascensors. Si no és així, per prioritats: rampa adaptada, rampa no adaptada, ginys mecànics verticals o ginys mecànics al llarg de l'escala.
- Porta amb sistema d'obertura automàtica (preferiblement corredissa).
- Els vidres i les portes de vidre han de disposar de marques visibles situades entre 1,40 i 1,60 m d'altura.
- Encaminament amb paviments podotàctils des de l'entrada fins als punts principals del recorregut.

- Escales amb les dimensions de la petjada i el frontal adaptades. Contrast cromàtic entre la petjada i el frontal.
- Franges d'avertiments podotàctils a l'inici i l'arribada de les escales.
- Ascensor de mides adaptades (1,40 x 1,10 m) i amb agafadors interiors. La porta i la paret del fons de l'ascensor han de ser de colors diferents. Bona il·luminació en la zona d'espera de l'ascensor.

02 BLOCS DE PISOS

03

HOTELS

Andorra és un país turístic, amb més de 8 milions de visitants a l'any i amb un gran nombre de pernoctacions.

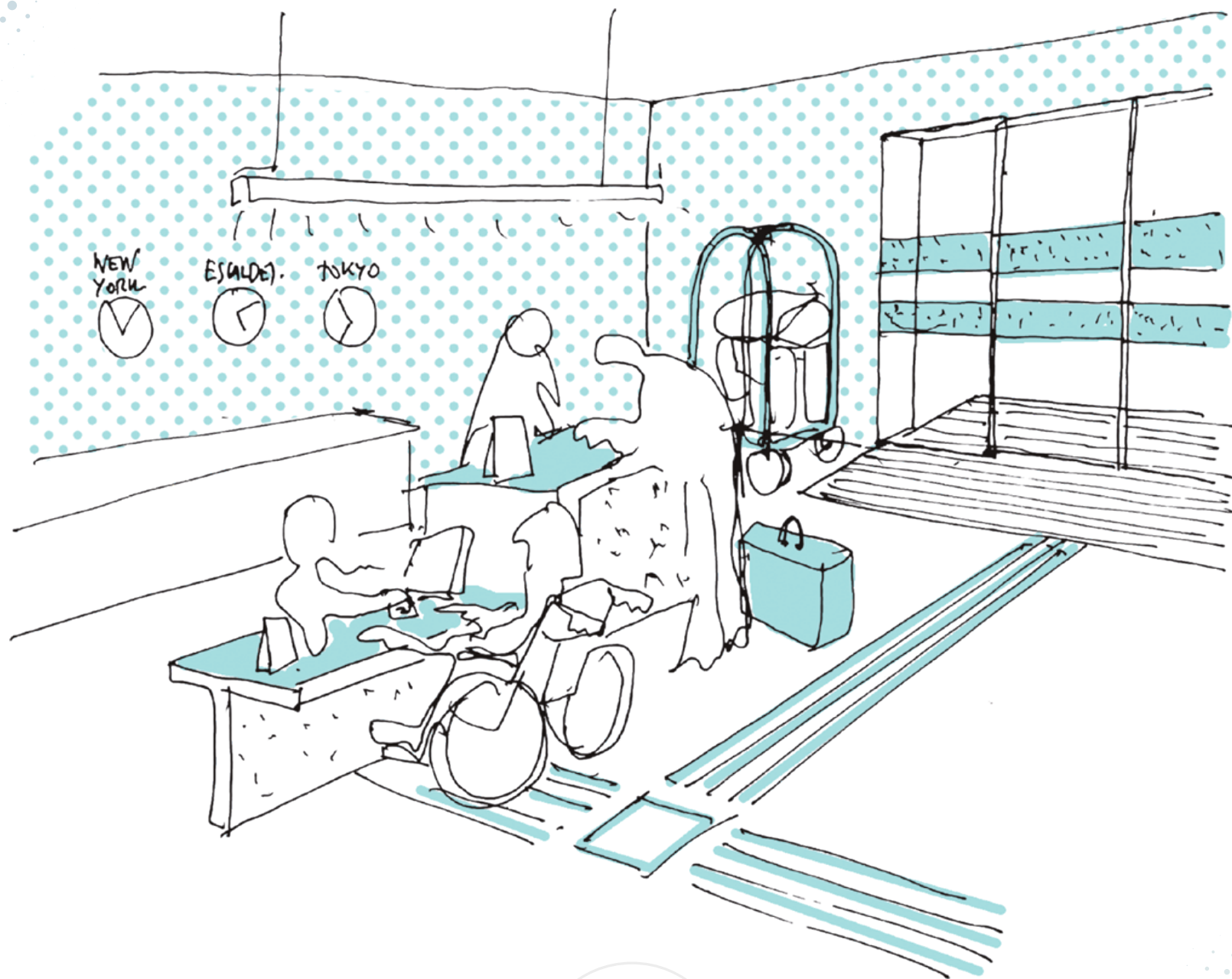
Tenim grans hotels als centres urbans i hotels de dimensions més reduïdes a les parròquies altes. Sovint les zones d'aigua estan poc adaptades a clients amb discapacitats físiques.

- Accés i recorregut adaptats des de la zona d'aparcament fins a l'edifici, ja sigui en una zona urbanitzada o dins del mateix edifici. Paviment antilliscant en els accessos.

- Els vidres i les portes de vidre han de disposar de marques visibles situades entre 1,40 i 1,60 m d'altura. Cal evitar els vidres corbats i miralls que puguin marejar o desconcertar.
- Porta d'accés amb sistema d'obertura automàtica (preferiblement corredissa).
- Mostrador amb taulell de doble altura i personal format per atendre persones amb diversitats funcionals. Directori senyalitzat amb informació clara, de mida adient i amb contrast cromàtic.
- Ascensors de mides adaptades. Polsadors i identificació de planta

visibles i de dimensions adequades, a una altura d'1,40 m.

- Vies d'evacuació ben senyalitzades amb una bona il·luminació d'emergència, amb paviments antilliscants i no brillants, i sense obstacles inferiors ni superiors.
- Banys de mides adaptades.
- Zones d'estar: espai suficient per moure's amb comoditat entre les cadires, els obstacles i el mobiliari. Espais per guardar bosses, maletes, cotxets o altres objectes que puguin dur les persones.

03 HOTELS

04

GRANS SUPERFÍCIES

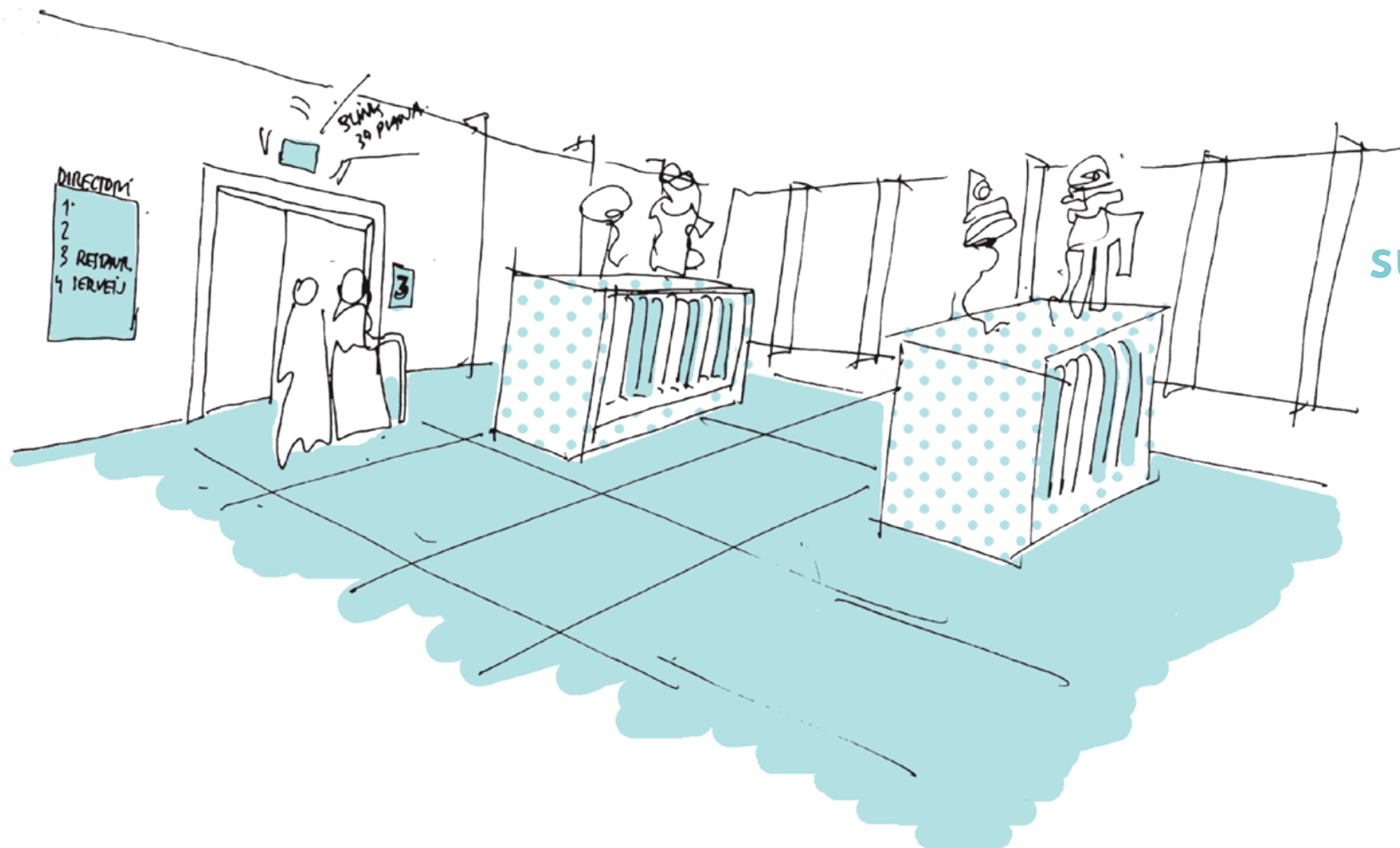
Grans superfícies de venda tant per a residents com per a turistes. Bon accés a les diferents àrees i i bon sistema informatiu sobre la situació dels serveis (informació, restauració, serveis higiènics, etc.).

- Accés i recorregut adaptats des del pàrquing fins a l'edifici. Als pàrquings grans, cal utilitzar codis/colors per facilitar la memorització del lloc d'estacionament. Porta d'accés automàtica corredissa.
- Criteris d'accessibilitat universal en la senyalització. Directori de senyalització

amb informació clara i de mida adient. Vidres amb marques visibles situades entre 1,40 i 1,60 m d'altura.

- Formació del personal en llengües i en atenció a persones amb diversitats funcionals.
- Espai suficient per moure's entre el mobiliari. Cal evitar dissenys agressius amb els quals sigui fàcil donar-se cops i obstacles superiors amb la part inferior lliure.
- Mides adaptades als banys, ascensors, escales i rampes.

- Si no hi ha camí sense desnivell, per prioritats: rampa adaptada, rampa no adaptada, ginyos mecànics.
- Vies d'evacuació ben senyalitzades amb una bona il·luminació d'emergència, amb paviments antilliscants i no brillants, i sense obstacles inferiors ni superiors.
- Cal evitar els vidres corbats que puguin marejar o desconcertar.

04 GRANS SUPERFÍCIES

05

PETIT COMERÇ

Dirigit tant als residents com als turistes. Sovint, tenir ben resolt l'accés i el tipus de porta d'entrada al comerç és el més important.

- Accés i recorregut adaptats des de la voravia fins a l'edificació. Si no és així, per prioritats: rampa adaptada, rampa no adaptada, ginys mecànics.
- Porta amb sistema d'obertura automàtica (preferiblement corredissa).
- Els vidres i les portes de vidre han de disposar de marques visibles situades entre 1,40 i 1,60 m d'altura.
- Circulació lliure d'obstacles. Si hi ha un obstacle inferior, ha de tenir un mínim de 90 cm. Cal evitar obstacles superiors amb la part inferior lliure i dissenys agressius amb els quals sigui fàcil donar-se cops o lesionar-se.
- Criteris d'accessibilitat universal en la senyalització.
- Formació del personal en llengües i en atenció a persones amb capacitats diverses.
- Mostrador amb taulell de doble altura.
- Si no hi ha un camí alternatiu sense desnivell, per prioritats: rampa adaptada, rampa no adaptada, ginys mecànics.
- En les sortides d'evacuació cal evitar els paviments lliscants i brillants, eliminar els obstacles i preveure una bona il·luminació d'emergència.
- Espais per guardar bosses, maletes, cotxets o altres objectes que puguin dur les persones.

05 PETIT COMERÇ

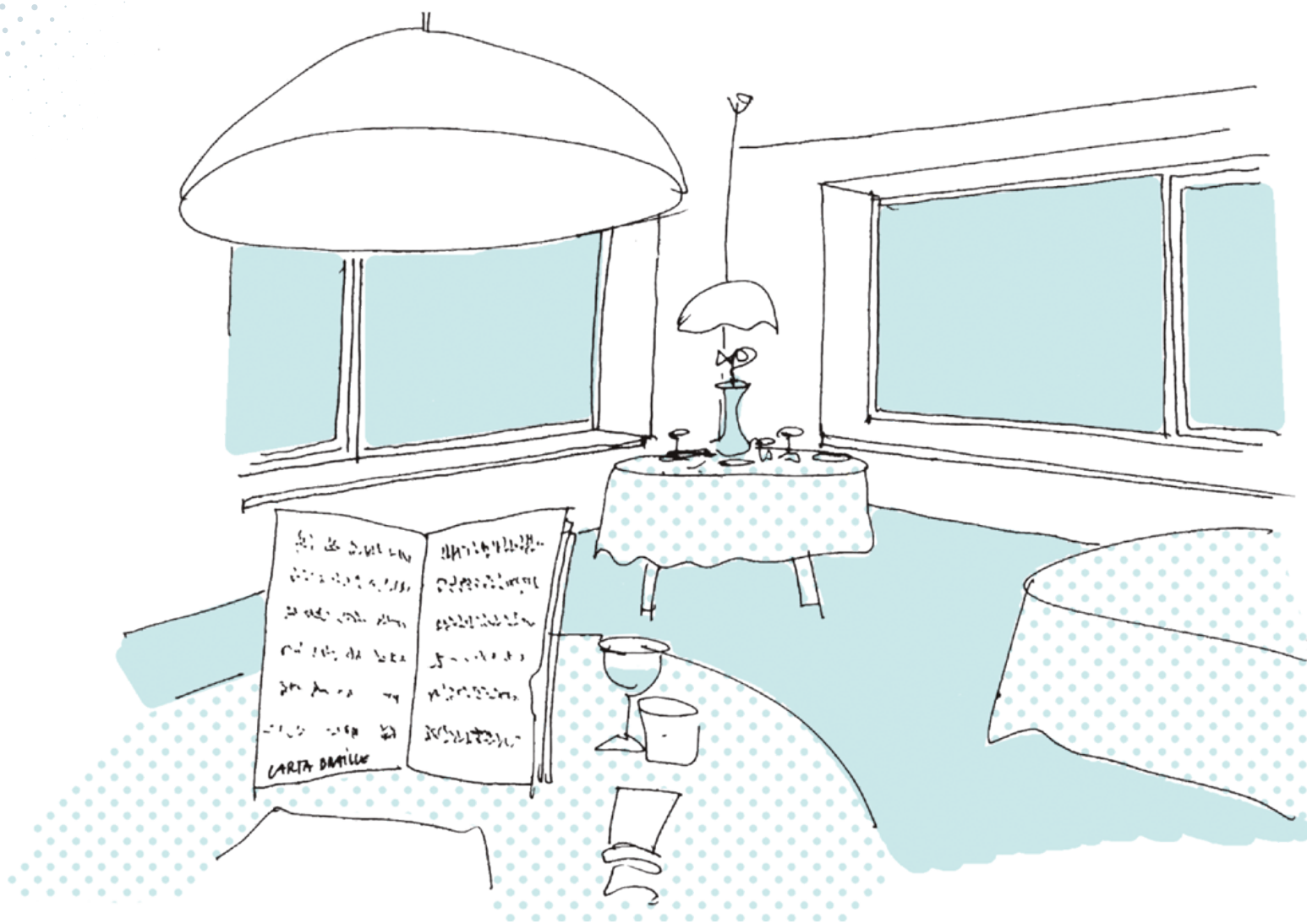
06

RESTAURANTS

Andorra és un país turístic amb més de 8 milions de visitants a l'any. És molt important pensar en l'espai i les diversitats alimentàries, i saber com tractar les persones amb disfuncions diverses.

- Accés i recorregut adaptats des de la voravia fins a l'edifici. Si no és així, per prioritats: rampa adaptada, rampa no adaptada, giny mecànic.
- Els vidres i les portes de vidre han de disposar de marques visibles situades entre 1,40 i 1,60 m d'altura.

- Els espais han d'estar sempre ben il·luminats.
- Espai suficient per moure's entre les cadires, els obstacles i el mobiliari.
- Bany de mides adaptades.
- Cadiretes alçades per als infants.
- Cartes amb sistema braille i oferta d'alimentació diversa (lliure de gluten, amb poc sucre, etc.).
- Personal format en llengües i en atenció a persones amb diversitats funcionals.
- Criteris d'accessibilitat universal en la senyalització.
- A les sortides d'evacuació, cal evitar els paviments lliscants i brillants i els obstacles i preveure una bona il·luminació d'emergència.

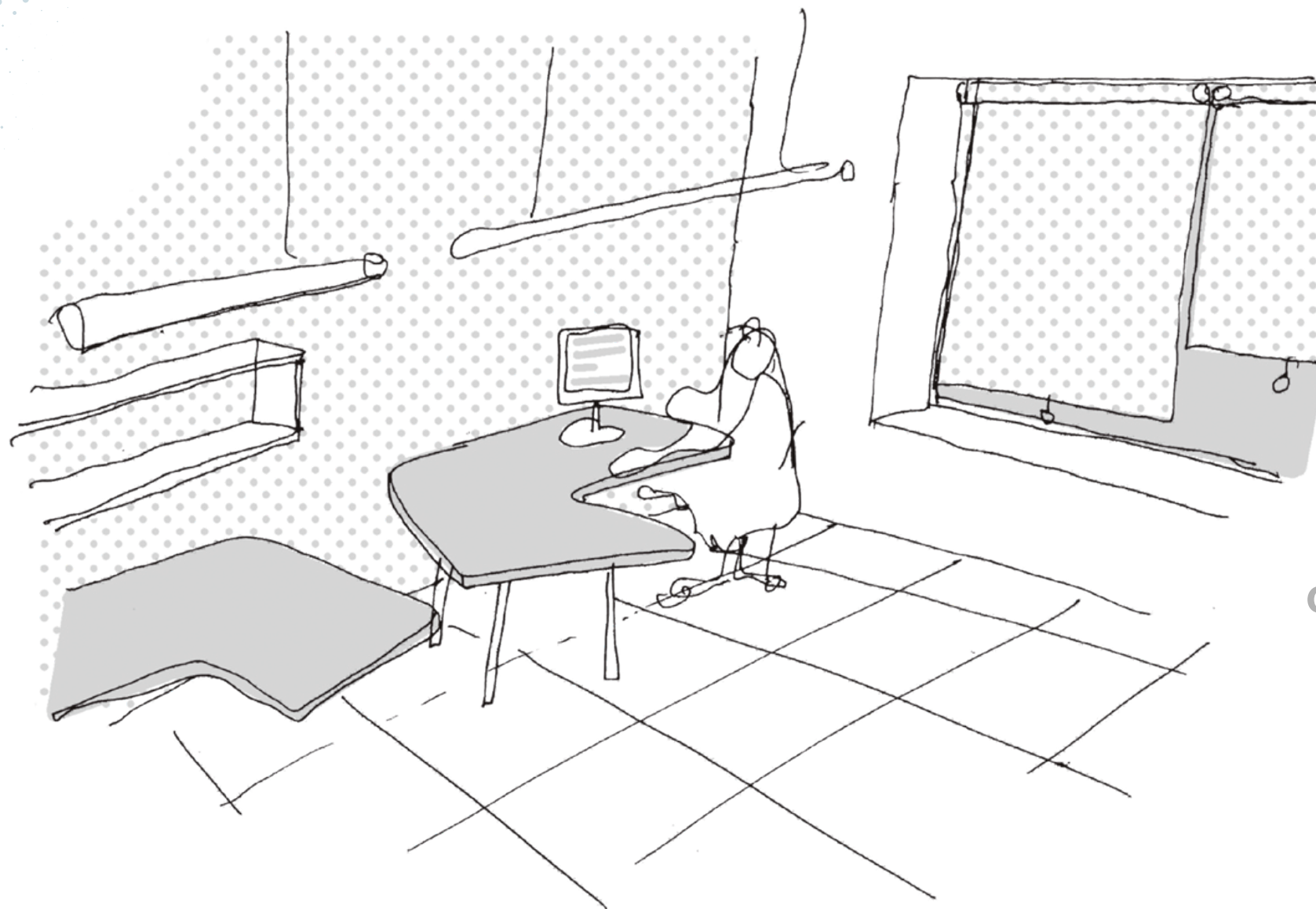
06 RESTAURANTS

07

OFICINES

Espais privats de treball, on els usuaris passen moltes hores al dia.

- Accés i recorregut adaptats des del pàrquing fins a l'edifici. Paviments antilliscants a les entrades des de l'exterior i a les zones humides.
- Els vidres i les portes de vidre han de disposar de marques visibles situades entre 1,40 i 1,60 m d'altura.
- Directori de senyalització amb informació clara, de mida adient i contrastada.
- Criteris d'accessibilitat universal en la senyalització.
- Ascensor de mides adaptades (1,40 x 1,10 m) amb agafadors interiors i polsadors i identificació de la planta ben visible, bona dimensió i amb contrast cromàtic entre la porta i la paret del fons.
- Bany de mides adaptades.
- Espai suficient per moure's entre els obstacles (taules). Cal evitar els dissenys agressius amb els quals sigui fàcil donar-se cops i lesionar-se.
- Tots els calaixos han de tenir un sistema d'obertura com les portes, de pressió o palanca. Les manetes d'accés a les dependències han de dur el nom de l'ús de la dependència amb relleu o braille a la maneta.
- Armari baix o armari alt amb un sistema de manipulació mòbil fins a una alçada d'1,40 m.
- Finestres amb els ampits baixos per a usuaris asseguts, baixos o amb cadira de rodes.
- A les vies d'evacuació cal evitar els paviments lliscants i brillants i els obstacles i preveure una bona il·luminació d'emergència.

07 OFICINES

08

CONSULTES MÈDIQUES

Consultes mèdiques privades majoritàriament visitades per persones grans, dones embarassades, persones amb problemes de mobilitat, traumatologia, lesions musculars, etc.

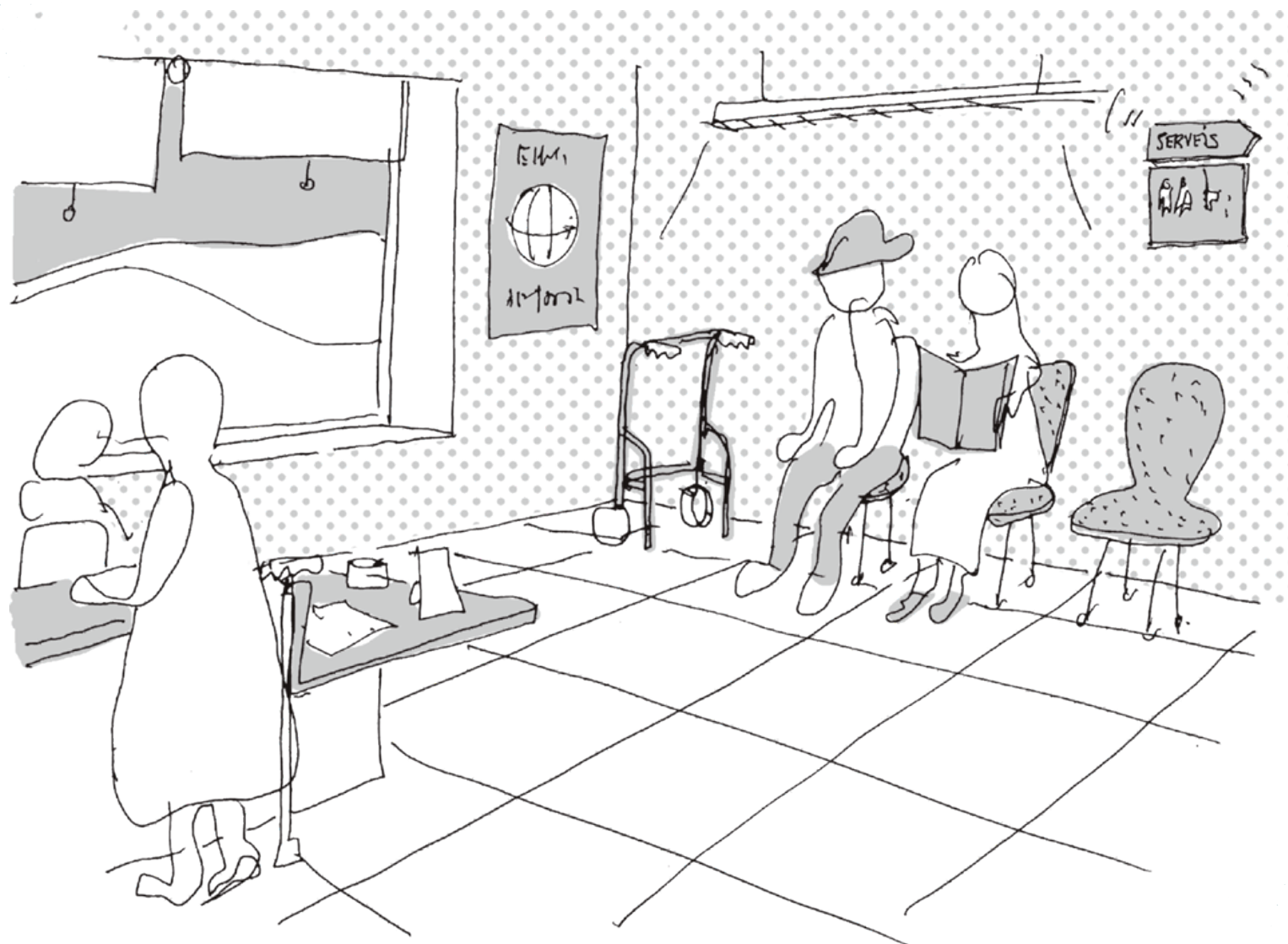
Són els entorns que han d'estar més ben preparats perquè hi acudeix un gran nombre d'usuaris amb diversitats funcionals.

- Accés i recorregut adaptats des de la voravia fins a l'edifici. Si no és així, per prioritats: rampa adaptada, rampa no adaptada, ginys mecànics.

- Escales, rampes, banys i ascensors amb mides adaptades. Polsadors i identificació de planta de bona mida.
- Els vidres i les portes de vidre han de disposar de marques visibles situades entre 1,40 i 1,60 m d'altura. Encaminament amb paviments podotàctils des de l'entrada fins als punts principals del recorregut (mostrador).
- Mostrador de doble altura i suport per penjar o aguantar bastons o crosses.
- Espai suficient per moure's entre els obstacles: amplada mínima de pas de

les portes 0,80 m, amplada mínima dels espais de circulació: 1,10 m.

- Cal evitar dissenys agressius amb els quals sigui fàcil donar-se cops o lesionar-se.
- Criteris d'accessibilitat universal en la senyalització.

08 CONSULTES MÉDIQUES

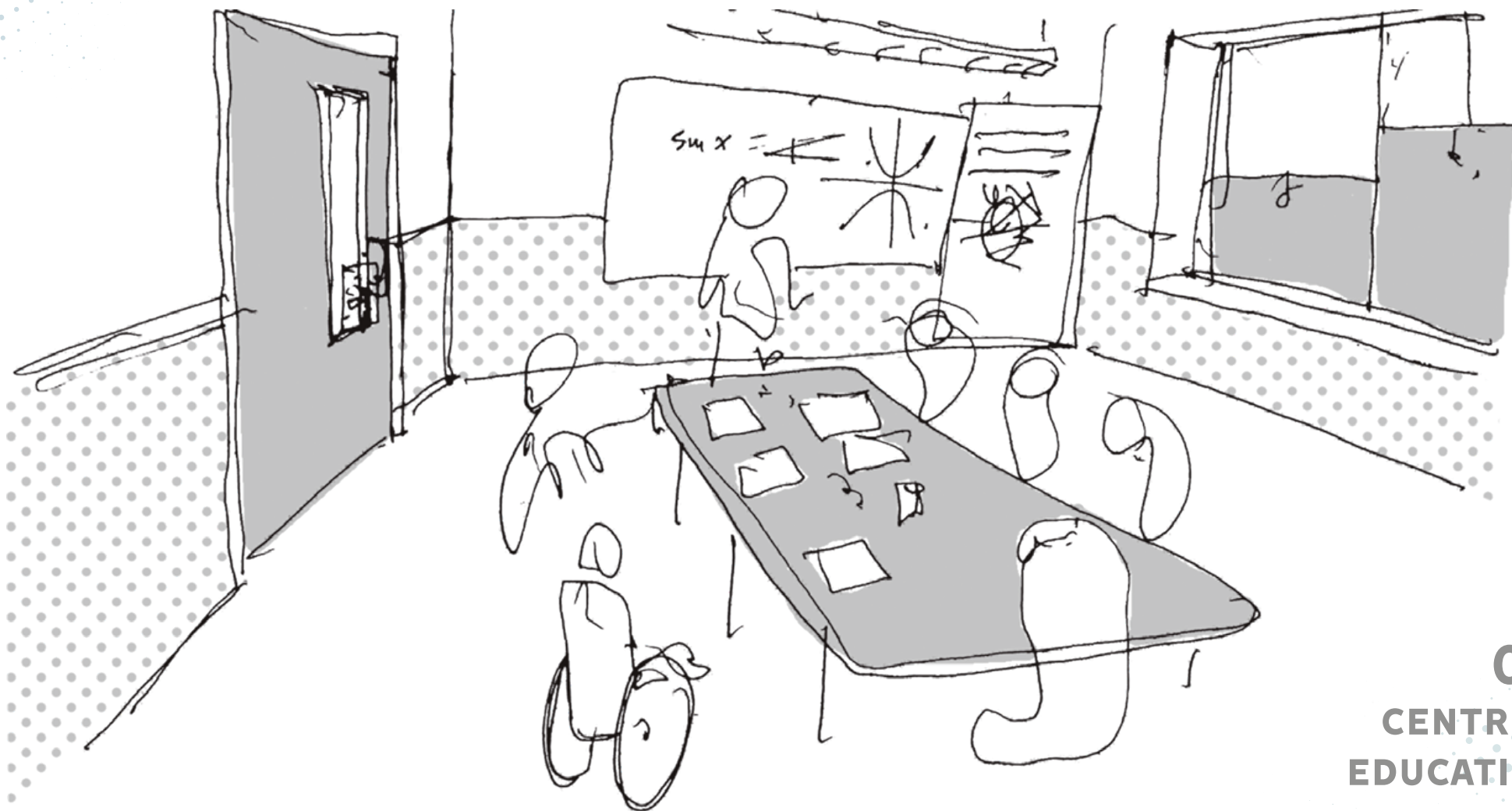
09

CENTRES EDUCATIUS

Centres privats on s'imparteixen classes de música, idiomes o repàs, majoritàriament orientats a infants i joves, amb llocs d'espera per a adults. És molt important disposar de banys adaptats.

- Accés i recorregut adaptats des del pàrquing fins a l'edifici. Si no és així, per prioritats: rampa adaptada, rampa no adaptada, giny mecànic. Paviments antilliscants a les entrades des de l'exterior i a les zones humides.

- Directori de senyalització amb informació clara, de mida adient i contrastada. Criteris d'accessibilitat universal en la senyalització.
- Mostrador de doble altura.
- Espai suficient per moure's entre les cadires, els obstacles i el mobiliari. Amplada mínima de pas de les portes de 0,80 m i amplada mínima de l'espai de circulació d'1,10 m.
- Bany de mides adaptades.
- Barres de suport per facilitar les transferències.
- Manetes i condemnes amb un disseny apte per ser agafades si no es disposa de dits a la mà.
- Contrast cromàtic entre els equips higiènics i les parets (enrajolats i/o juntures d'enrajolats).
- Els vidres i les portes de vidre han de disposar de marques visibles situades entre 1,40 i 1,60 m d'altura.
- Encaminament amb paviments podotàctils des de l'entrada fins als punts principals del recorregut.

09 CENTRES EDUCATIUS

10

ESTACIONS DE SERVEI

A Andorra tenim més de 8 milions de visitants a l'any, i tots entren per carretera. Les estacions de servei són un lloc de pas molt freqüent. Un bon accés des de la plataforma de provisió de carburant fins a l'edifici i un bona aproximació al mostrador i als banys són la clau d'aquests negocis.

- Accés i recorregut adaptats des de la voravia fins a l'edifici. Paviments antilliscants a les entrades des de l'exterior i, en general, a les zones humides.

- Porta amb sistema d'obertura automàtica (preferiblement corredissa).
- Els vidres i les portes de vidre han de disposar de marques visibles situades entre 1,40 i 1,60 m d'altura. Encaminament amb paviments podotàctils des de l'entrada fins als punts principals del recorregut (mostrador).
- Mostrador de doble altura.
- Personal format en llengües i en atenció a persones amb diversitats funcionals
- Serveis higiènics adaptats.
- Manetes i condemnes amb un disseny apte per ser agafades si no es disposa de dits a la mà.
- Barres de suport per facilitar les transferències.
- Avisador d'emergència accessible des de terra, per si la persona està estirada i no es pot aixecar.

